

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік	20 кор.
на пів року	10 кор.
на чверть року	5 кор.
на місяць	1/70 кор.

За границею.

на цілий рік	16 рублів
	або 36 франків
на пів року	8 рублів
	або 18 франків

Поодиноким число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що де-крім неділь і руских свята о 5 1/2 год. пополудни.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. і. п. Домбровського (Хорунжани). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереження. — Рекламаци неопечатані вільні від порта. — Оголошення звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Налисламі» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесення по 30 с. від стрічки.

Річ міністра-президента бар. Гавча.

(X) У вельми трудну хвилю зібрала ся державна рада на коротеньку осінню сесію, а може давно вже не промовляв державний керманіч серед так поважного і і трудного положення, як в день відкриття державної ради бар. Гавч. Підвалини австр-угорської монархії, на яких її оперто від сорока літ, захитали ся. Угорські січневі вибори видали таку більшість соймову, котра що до законів з 1867 (австро-угорської угоди) стає в суперечности з поглядами Корони. В Угорщині дійшло наслідком того а особливо наслідком суботного послухання проводирів коаліції до великого зворушення, котре може довести до вельми сумних наслідків.

Само про себе розуміє ся, що австрійське правительство обовязане подбати про обезпеченє інтересів Австрії і про се висловив ся ві второк міністер-президент Гавч зовсім рішучо. Він заявив, що 1-ий марца 1906 є тим наконечним речинцем для полагодин нових торгових відносин політичних Австрії. Наколи Угорщина до того часу упорядкує свої внутрішні відносини до того степеня, що сойм буде міг там полагоджувати правильно державні потреби, тоді австрійське правительство готове разом з Угорщиною заключити торгові договори з заграничними державами а іменно з Німеччиною. Колиж в Угорщині тривати ме дальше теперішній розлад, тоді Австрія буде приневолена сама про себе подбати — отже як буде можна — з Угорщиною, а як так мусить бути — то й без Угорщини.

Перше засіданє посольської палати відбуло ся зовсім під вражінем угорських подій. Деякі дневники рознесли були вісти про вмішуванє міністра-президента Гавча в угорські справи, а іменно єго впливови приписували відклоненє Коронаю предлог Феєрварого про загальне право виборче. Соціяльні демократи, котрі бачать в загальнім праві виборчим лік на всі недомоги державні, політичні і суспільні, розвели велику агітацію проти бар. Гавча, а сі вісти були вельми на руку соціяльній демокрації, котра потребує агітації, бо нею лише єствує і живе.

Устроєно отже не лише у Відні численні віча соціялістичні, але й по інших містах, в їх дневникарстві посипали ся завязті статі з тої нагоди, в котрих питомими собі висловами дали вираз невдоволеню з мнимого вмішуваня бар. Гавча в угорські справи і задля усуненя загального права виборчого обіщованого Феєрварим. На се заявив ві второк бар. Гавч., що він усе стоїть непохитно на тім становищі, щоби Угорщина не вмішувала ся в австрійські справи, а придержує ся строго конституційних основ. Але так само рішучо заявив ся бар. Гавч проти загального права виборчого а то з причин, задля котрих свого часу проєкт Таффого, загальне право виборче, очевидно з забезпеченєм виборчого привілею великої власности, велика більшість державної ради се відклонила, іменно задля того, позаяк в Австрії, що зискали би че-

рез загальне право виборче івдивідуа, втрапили би народности (очевидно нині верховладні) а що в національно одноцілих краях стало предметом загального домаганя, в Австрії викликало би невдоволенє. Тими выводами зєднав собі міністер-президент Гавч очевидне признанє тих схоронництв парламентарної більшости, котрі на основі нинішньої ординації виборчої мають запевнену перевагу, а особливо з вдоволенєм прийняли се німецькі сторонництва, коли міністер-президент заговорив про відносини населюваня і наверстованя в поодиноких краях.

В своїй річі доторкнув ся також міністер-президент справи покритя спільних видатків монархії і зазначив, що наколи угорський сойм не уладить сих відносин і не можна буде вибрати делегації і квотової депутації, тоді внесе бар. Гавч в найближшій сесії державної ради закон, котрий би дав правительству повновласть до покритя спільних видатків державних. Міністер-президент рішучо зазначив, що на случай дальшого розладу в Угорщині австрійське правительство подумає про ревізію угоди і про убезпеченє австрійських прав і інтересів, бо не думає робити дальших уступок Угорщині і бажає узброїти ся на всякі випадки.

На останку заявив міністер-президент, що державну раду дожидають важні і трудні задачі, котрі она має сповнити для держави.

По теперішній коротенькій сесії зберуть ся сойми. В останній третині листопада збере ся знов державна рада і мала би без перерви працювати до кінця червця або початку липця 1906, а в липцю послідувало би розв'язанє і нові вибори в вересні і жовтні. В тім часі мала би державна рада ухвалити торгові договори, потреби на спільні видатки державні, що найменше бюджетову провізорию і побір новобранців, а від єї готовости до праці буде зависиме, чи правительство не буде приневолене скорше підкликати ся до виборців. Наближають ся тяжкі часи, закінчив бар. Гавч, котрі ставлять послам великі вимоги, залишить отже партійні суперечности, а правительство зробить також се, що до него належить.

Проєкт віддовження селянської посілости земельної.

Написав Ол. Барвінський.

(Дальше).

Одначе се нормальне питанє уступає перед незрівнано важнішим і річевим питанєм головним, чи можна проєкти Гаттінгберга прийняти яко можливу програму віддовження, котра би могла числити на якийсь успіх. Се питанє можна потвердити, очевидно з таким обмеженєм, що треба влучити в тих проєктах уміщену карну санкцію (гіпотечний монополь, усуненє §. 208 екекуційного поступованя для нерайфайзеньських кас) і допустити зміну програми.

Програма віддовження уложена Гаттінгбергом визначає ся двома симпатичними гадками провідними. Передовсім розв'язка питаня про віддовженє має бути переведена не односторонно з виключним узглядненєм гіпотечного обдовження, лише в звязі з рівночасним управльненєм особистих відносин кредитових селянства. Всяке змаганє до зменшеня гіпотечного обдовження земельної власности і до заради новому зростови гіпотечних тягарів не може нічим иншим кінчити ся, як меншим або більшим обмеженєм земельного власника що до зятягненя довгів, отже певного рода замкненєм кредиту. Таке обмеженє кредиту було би оправданє з огляду на легкдушних довжників. Але заводити таке замкненє кредиту супроти всіх власників земельних, котрих далеко переважна часть не заслугоє на такий докір, доводило би в многих околицях з великим рухом економічним до певної небезпечности. Коли же таке обмеженє гіпотечного кредиту показує ся конечним, то убыток такого кредиту треба винагородити розширенєм кредиту особистого.

Що потрібні є способи що до обмеженя гіпотечного кредиту особистого, доказує некорисне уложенє відносин поміж обидвома родами кредиту селянському населеню, показуєсь, що безнастанно зростає процент участи гіпотечного а спадає процент особистого кредиту. Причиняє ся до таких відносин не лише досконалість нашої правової процедури гіпотечної, більша певність і вигода гіпотечного кредиту, але і (се є з морального боку вельми прикро) упадок обопільного довіря в краю; кождий вагає ся при особистім кредиті прийняти на себе інституціями вимагану за сусіда поруку. В тім лежить також причина, що райфайзенки, котрі покликані відповідно своїй цілі служити для особистого кредиту, мало помалу звертають ся також до гіпотечного кредиту.

Річ ясна, що такий розвиток кредитових відносин має певні небезпечности. З гіпотек обтяжаючих земску посілість підлягають правильній сплаті лише позички уділювані краєвими гіпотечними інституціями. Для гіпотек, уділюваних на селянську посілість приватними людьми або иншими кредитовими інституціями, особливо щадницями і задатковими касами, нема примусового умореня. Є отже велика небезпечність, що сі гіпотеки можуть зроби ти ся тривалими. Обмеженє такого способу задовження, не обмежаючи нееокомічно кредиту земельної посілости, є отже одною з перших задач розумної політики віддовження.

Друга гадка, котра симпатично проявляє ся в проєктах Гаттінгберга, є та, що в супротивности до инших плянів віддовження уникає ся старанно обмежувати свободу розпорядимости земского власника. В численних проєктах про віддовженє думають обезпечити осягненє заміреної цілі такими способами, котрі мають віддовженюму земскому власникови положити певні границі в розпоряджуваню своєю посілотою. Але тут не хочемо розбирати сего питаня, чи такі обмеженя т. зв. свободи

подільності ґрунтів є конечні чи ні. Се однак є річ відома, що всякі способи, що обмежують розпорядимість, стрічають поміж селянством найзавзятіший опір. Для того лише короткозора політика могла би рішити ся на се, щоби викликати опір такими способами, котрих економічний хосен що найменше є сумнівний. Гаттінгберг в своїх проєктах зовсім не займає ся тими способами, зненавидженими між середнім станом хліборобским.

Обминаючи ті проєкти, котрі Гаттінгберг уважає як карну санкцію для певного случаю (гіпотечний монопол, знесене §. 208 езекуційного поступованя) то вказані ним способи віддовження представляють ся так простими, що з ріжних сторін відзивають ся голоси: «Чи ж то має бути програма віддовження?» Де там взагалі є мова про віддовжене? Найбільшою і найнеприємнішою несподіванкою буде програма Гаттінгберга для тих, котрі не можуть собі инакше уявити віддовження земельної посілости, лише яко операцію на великі розміри, з великими засобами грошевиими і з великим адміністраційним апаратом, котра має скоро довести до сплати всіх ґрунтових довгів.

Розважні, селянству щиро прихильні мужі остерігали рішучо перед мрією, що сплата всіх ґрунтових довгів могла би бути покрита державними або кравними засобами, значить, коштом всіх податників (у нас як раз такої думки був о. Танячкевич в своїм проєкті); але мимо того широкі верстви переняті ще й нині сею мрією. Сю мрію без милосердя зовсім розвіяли проєкти Гаттінгберга. Гаттінгберска рецепта є так проста як рецепти нових лікарів; диета, управильнений, розумний спосіб життя, недужий організм має сам виділити з себе зароди недуги! Ся рецепта переголована на аграрно-кредитову термінологію звучала би: порядок при затяганю довгів, порядок в сплаті, порядок в кредитовій організації, а тоді земельна посілість сама власними силами скине з себе нездорові тягарі!

Між способами до віддовження предложеними Гаттінгбергом не находимо властиво ніяких нових. Вже Годберґус-Яґецов в 1869 дораджував невивідальних позичок. За примусовим уморенем гіпотечних позичок промовляв уже Кніс (1876). Конечність інтензивного пособлюваня конверсіям виказували проф. Браф, Шіфф, Ліхт і ин. Предлога австрійського міністерства рільництва про рентові оселі з 1893 року довела подекуди до конкретних вислідів. Проф. Мархет і Шіфф взаузували на важке значіне розширення селянського кредиту особистого для віддовження селянської посілости. План Гаттінгберга має ту велику вартість, що всі ті розкинені способи зібрав і упорядкував в систематичну цілість і подав до ужитку для тих, що думають над віддовженем хліборобів. Всі ті ріжнородні способи, з котрих деякі вже були тут і там уживані, мають бути в концентрічнім приміненю і в певнім порядку звернені до ясно витиченої цілі, а ту ціль визначає він таким способом: На земельній посілости можуть тяжити лише невивідальні рентові позички з примусовим уморенем, котрих висота не повинна переступати економічно управненої границі обдовження; всі інші потреби кредитові селянина поза тою границею мають бути заспоковні особистим кредитом.

(Дальше буде).

3 державної ради.

Засідане державної ради отворено в вівторок дня 26. с. м. о год. 11. мін. 15. Коли появил ся президент міністрів бар. Гавч, соціялісти почали підносити против него оклики. По полагожденю вступних формальностей президент міністрів заняв голос, а соціялісти знов хотіли підняти против него бучу, але що ніхто

не поспішив їм з помочю, то они скоро перестали галасувати, а в дальшій ході бесіди ограничили ся вже тільки на додаваню голосних уваг і заміток. Простору, а дуже річеву, ясну і отверту промову бар. Гавча про внутрішню ситуацію і потреби монархії, яка зробила як найбільше вражіє в палаті, подаємо в скороченю з причини браку місця.

Коли після довгого дзвоненя і упімененя президентом палати настала тишина, промовив бар. Гавч, заявляючи, що зі згляду на положенє скликано державну раду тільки на короткий час, бо небавом мають зібрати ся сойми. Поставивши на першій місці відношенє Австрії до Угорщини, президент міністрів пригадує, що в тім агляді вже кілька разів зазначив своє становиско в комісії. Теперішнє правительство переняло від попередного без застережень умови, заключені з угорским правительством і готове вчинити все для їх льовляного виконаня. Так само і від Угорщини мусить жадати льовляного виконаня тих умов, іменно покінченя на час акції віднови торговельних трактатів і переведеня вже заключених трактатів. Кождої хвилі правительство готове порозуміти ся що до економічних і інших квестій дотично взаімного відношеня, зглядом ревізії законодавства з р. 1867, під застереженнями, висказаними навослідок Короною і на дорозі, означеній Короною. Щож до торговельних трактатів инший речинець, як і. марца слідуєчого року не існує для Австрії і коли до того часу Угорщина не згодить ся на єї становиско, правительство потрафить охоронити єї інтереси і вчас внесе відповідні предложеня в палаті. (Потакування і оплески). Колиб також спільний бюджет на р. 1906 не могли ухвалити делегації, правительство намірене в справі покритя спільних видатків від 1 січня 1906 предложити палаті відповідний закон.

В дальшій ході повідомлює президент міністрів, що в справі торговельно-політичної акції, мимо ріжних трудностей в часі літа, наступила вмівна поглядів з правительствами: болгарским, російским, швайцарским і сербским задля розпочатя спільних переговорів. При установленю жадань узгляднено передовсім рільничу продукцію. Пероблено також приготованя, щоби нова тарифова конвенція з Німеччиною могла увійти в жите в своїм речинці с. є 1. марца 1906 р., а в тій цілі навязано переговори зі швайцарскими, російскими, болгарскими і італійскими делегатами. Опісля підуть переговори з иншими державами, як Сербією і Румунією.

Відтак бесідник, серед видямого напруженя в цілій палаті, перейшов до квестії свого становиסקа в справі загального голосованя на Угорщині. Серед втручаних окликів соціялістів президент міністрів ствердив, що давницькарські вісти були в часті пересаджені, в часті неправдиві і не могли користати з автентичних жерел, як тим чванили ся. Президент міністрів заперечив, що не має рішачючого впливу в справі загального голосованя на Угорщині, бо взагалі держить ся засади, не мішати ся до внутрішних справ Угорщини, так само, як не стернів би, колиб Угорщина схотіла вмішати ся до внутрішньої політики Австрії. Однак є такі квестії і ситуації, які наступивши в одній половині держави, впливають на внутрішні відносини другої, а в таких квестіях президент міністрів має право і мусить заняти відповідне становиско. Та до таких квестій не належить загальне голосованє. Мимо сего бесідник бажав без застережень поговорити о тім, хотай нинішня праса майже забула розсуджувати квестії річевими аргументами без личних обид. (Гамір серед соціялістів).

Розширеню виборчого права — говорив бесідник — приміненю до організму держави, ніхто не може відмовити справедливости, але якраз так далеко ідуча реформа в Австрії стрічає на численні трудности зі згляду на се, що загальне виборче право, коли має бути зануркою існуюваня, може полягати тільки на сильній і трівкій основі національних відносин. Етнографічні прикмети нашої держави і національні відносини можуть справити, що те, що було подумане яко надлісне рівними правами всіх, може стати ся укороченем найважнійших і найсправедливіших інтересів, бо порішено би після механічної цифрової засади такі квестії, які зі своєї натури не зносять такої децизії. Всеб, що

у нас діє ся, мусить стати ся на конституційній дорозі, бо на конститоційній засаді полягають всі наші правнодержавні інституції. Насильне перерванє сего легального розвою наразило би на небезпеку правву свідомість і певність на довгий ряд поколінь. Колиб навіть хтось нині тішив ся тим, що на єго користь зломано публичне право, то хтож має сю певність, що колись в подібний спосіб се право не зломлять против него?

Бар. Гавч звертає ся відтак до личних змін в лоні кабінету, доконаних в часі літа і каже, що всякі поголоски, які повстали з сеї причини не мають реальної підстави. Курє правительства остав незмінений. Так само і що до розпоряджень язикових правительства на Шлезку. Правительство завсїди стоїть і буде стояти на становиску права у всіх своїх ділах, а коли денєде лучають ся які жалі, се зрозуміє в виду пануючої тепер дразливости і знатного руху на всіх полях державного жия.

Дальше перейшов бесідник до справи удержавленя залізниць, повідомивши, що зараз по замкненю минулої сесії державної правительство звернуло ся дня 4. серпня с. р. до приватних залізниць і запросило їх предложити проєкт викупна сих ліній. Перша представила північна залізниця свій рахунок (пос. Інльадер: Розуміє ся сфальшований!) і розпочали ся з нею переговори а є надія, що і другі залізничі надішлють небавом свої проєкти викупна. Правительство хотіло би тим способом вдоволити многостороннім потребам руху і заравом народно-політичним жаданям.

На випосажєнє висших научних заведень призначує правительство суму 25 мільонів кор. Плян розділу сеї квоти вже готов і предложить ся палаті. — З огляду на се, що небавом збере ся чеський сойм, від якого згідної праці зависить супокійне пожитє обох народів, а з ним і супокій цілої держави та єї парламенту, президент міністрів запевнює, що підопре всіма силами тих послів, що будуть працювати в тім напрямі, а початок до того зроблений вже в уложеному бюджету, який узгляднює ріжні жаданя обох сторонництв.

Наконець виложив президент міністрів будучий план праці, зазначуючи, що теперішня сесія буде дуже коротка з причини, що фінанси і бюджети країв вимагають наглого скликаня краєвих соймів. В послідній декаді надоліста збере ся державна рада наново, щоби сповняти свої чинности без відрочуваня аж до кінця червня або початку липня слідуєчого року. В місяцю липня розвизано би високу палату, а в другій половині вересня або першій жовтня відбули би ся нові вибори. Є се речинець, якого жєлає собі населенє зі згляду на господарські інтереси. Однак не скриваю, що сего речинця правительство рішучо не відрочить в принущеню, що панове не для правительства, але для держави сповните свій обовязок. Іде о правильне полагожденє бюджету. Конечним є полагожденє бюджетових провізорій, парламентарне полагожденє торговельних трактатів, які мають бути предложені, достарченє средства на спільні видатки і ухвалєне рекрута.

По промові бар. Гавча, прийнятій гучними оплесками, заняв голос повел Грос і підносячи вагу угорского переселєня, обговорєного бар. Гавчом, поставив внесєнє, щоби над єго промовою отворити дискусію. Внесєнє прийато. Відтак міністер скарбу др. Козель, предложив фінансове експозе, після чого приступлено до дискусії над промовою бар. Гавча.

Перший заняв голос ґр. Штернберг і вступивши против правительства і против соціялістів, а хвалив бар. Феєрварого, який є не тільки словним вояком, але розуміє ся на потребах населєня, піддержуючи проєкт заведеня загального голосованя. На сїм перервано наради.

Між внесєнями находять ся два наглі. Хоца і Фрєсла в справі загального голосованя, др. Люєґера з протєстом против занєханя делегаций, против уступок в справі війскової команди на річ угорскої умови, вкінци против заведеню загального голосованя. Пос Василь Яворський вніє інтерпелляцію в справі надужитя сокальського старости.

На вчерашнім засіданю вела ся дальша дискусія над заявою ґр. Гавча.

Перший промовляв пос. Лехер і в довгій промові закінчив програму праць правительства, що як на цілий рік она є за тісна, уложена під натиском трудностей, ограничаючись тільки до ухвалення превізорий бюджетових. Торговельна політика правительства углядное головно аграрні інтереси, а промисл є тільки компенсаційним предметом. Вкінці що до угорської справи констатувє бесідник, що бар. Гавч потвердив все те, що говорено про его интервенцію. Угорщина є тепер шляхоцкою республікою, в якій король є тільки „лішнім графом“. Однак шляхоцка республіка для новочасної держави є вже машиною не до ужиття і тому належить уважати виборчу реформу на Угорщині патриотичним починком.

Пос. Пернерсторфер критикує програму президента міністрів і виступає остро против его становиски в справі загального голосування, закінчивши свою промову ось яким зворотом: Нехай президент міністрів глядять, щоби пануюча в Росії революція не вибухнула також в Австрії, а тоді заклячуть знехтовані ним робітники: проч з династисю! проч з ворогами люду! Бар. Гавч є нашим смертельним ворогом, тому кличемо: Проч з Гавчом!

Пос. Сильва-Тарука заявляє, що его сторонництво стоить на засаді єдності і неподільности та прагматичної єдности монархії. Бесідник похвалює становиско президента міністрів і его бачність в береженю австрійских інтересів. Вітає з вдоволенем програму монарха, виключаючу всякі уступки на військовим поли. По промовах пп. Офнера і Тавцара, перервано дискусію.

Слідуюче засіданє в п'ятницю.

НОВИНКИ.

— Календар. В п'ятницю: руско-кат. Евфимій, Людмила; римо-кат.: *Михайла Арх.* — В суботу: руско-кат. Софій, Віри, Надії і Любви; римо-кат.: Єронима. — В неділю: Євменія; римо-кат.: Ремігій.

— Популярні научні виклади в Станислав'ві відбудуть ся заходом викладової секції Тов-а педагогічного в сих днях жовтня: I. в неділю 1. жовтня виклад проф. Антона Крушельницького на тему: «Літературна силуетка новеліста Коцюбинського»; II. в неділю 8. жовтня виклад лікаря д-ра Волод. Яновича: «Про заразливі хороби та як їм запобігати»; III. в неділю 15. жовтня виклад канд. адвок. д-ра Романа Перфецького: «Понятє злочину і кари в історичнім освітленю»; IV. в неділю 22. жовтня виклад проф. Павла Чайківського: «Молекули, атомні всесвітній етер»; V. в неділю 29. жовтня виклад проф. Василя Пачовського: «Про красу в житю і поезії». Виклади відбудувати муть ся у салі «Рускої Бесіди» ул. Казимирівська ч. 10. пов. I. Початок точно о год. 6. Вступ на I. виклад безвлатний, на II—V. 10 с від особи, для учеників, міщан та селян вступ даром. Просить ся о як найчисленнішу участь. — *Пр. Рибчук* голова, *А. Крушельницький* секретар.

— Тов. «Селянська Рада в Бережанах» скликає на день 16. жовтня с. р. в і ч е. На порядку деннім стоить: Справа креованя в Бережанах рускої гімназії. Віче відбуде ся в салі „Надії“ в Бережанах. Початок о год. 11. перед полуднем.

— Кандидатів дяківського стану повідомляє ся що іспит кваліфікаційний відбуде ся дня 16. жовтня с. р. о годині 3½ по пол. в канцелярії Уряду парох. св. В. М. Юрія, а дня 17. жовтня буде приймати ся нових кандидатів до бурси дяківської. Так перні як і другі мають внести наперед поданя до Митрон. Ковенсторії, а іменно наміряючі приступити до іспиту мають до поданя долучити: 1) свід. крещеня, 2) свід. моральности від дотичного уряду парохіального, а убігаючі ся о приняте викажуть ся окрім того 3) свідомством убожества і 4) шкільним. При іспиті буде вимагати ся як найточнішого знаня єшву церковного (хорального), ірмологіона, катехизму і біблії і уставу церковного.

— Дисти для членів красвої ради шкільної. V. артикул нового краєвого закона з дня 15. лютого 1905 о кр. раді шкільній встановляє, що сойм має признати винагороду з краєвих фондів членам кр. ради шк., делегованим краєвим виділом, міськими радами у Львові і Кракові, представителям віроісповідань та шістьом заводовим знатокам шкільництва, яких іменує іцсар. На найближшій соймовій сесії предложити краєвий виділ внесене, щоби наведеним членам кр. ради шк. признано по 10 К від засіданя. Замісцеві члени мали би одержати карту вільної їзди залізницею і класою і поберата ще по 20 К додатку при кожній їзді на засіданє. Доси члени кр. ради шк. поберали річну плату 2400 К.

— **Виборча акція в Станислав'щині.** По один мандат з V курії до державної ради в Станислав'щині простягнуло руки доси лише п'ять кандидатів. «Народний комітет» затвердив кандидатуру на той округ адв. д-ра Теофіла Окуневського з Городенки. На „власну руку“ кандидує п. Вяч. Будзипозекаї, якого кандидатуру видвигнуто на однім вічу в бучацьким повіті. Соціялісти і радикали поставили своїм кандидатом п. Янка Остапчука зі Збаражчини. Поляки видвигнули кандидатуру гр. Дзвудушицького з Галича, а надто має кандидувати краєвий інспектор шк. п. Іван Левицький. Не тяжко відгадати, хте перейде серед такої новени кандидатів і супроти несолідарности руских виборців.

— **Вісти з Буковини.** Дня 10. жовтня відбудуть ся вибори посла до державної ради з IV курії округу Чернівці-Серет-Сторожинець. Доси послувзв з того округу Румун. др. Луну, але коли став директором краєвого банку на Буковині, зложив мандат посла на жаданє соймових сторонництв. Кандидатів є два: Русин др. Артур Малик і Румун. Очул. Румуни розбивають ся о сей мандат енергічно, але як виказали, правибори в трех перших днів, руский кандидат побідить. Правиборців, котрі будуть голосувати на д-ра Малика, вишло в тих днях 125, а Очулевих сторонників 64.

— **Огні.** В Турівці, скалатського повіту, вибух дня 19. с. м. (пожар другий з черги). Попередно погоріло 12 господарств, а тепер 18 господарств. Будинки і збіжжє місцевого пароха погоріли крім резиденції. Если би не садок один при дорозі, був би огонь дальше пішов. Огонь розпочав ся зараз по полудни. — Дня 11. с. м. погорів в Волиці, скалатського повіту, господар Андрей Куровский, зовсім неасекурований. — В Копаичинцях згоріло дня 19. с. м. 15 господарських загород вартости 60.000 К. Шкода була лише вчасти обезпечена. При ратунку було 10 пожарних стягів, а між ними п'ять пожарних „Соколів“ з сивакками. Дня 21. с. м. згоріла в Копаичинцях одна хата. — В Тернополі згоріла оноді при ул. Глиняній стодала і кілька стогів збіжжя Франца Канюка. — В Курівцях коло Тернополя зникнув огонь два селянські господарства. — В Шляхтинцях згоріла на фільварку стодала і девять стогів збіжжя.

— **З залізниць.** Скорочене речинця за-зглядно виладовуваня посылки і підвишенє складового в стації Львів. — Задля переповнення магазинів товарових і складових у Львові так в наслідок надзвичайно сильного напливу товарів, як також задля опізнюваня ся адресатів в відбором тих же, — скорочує ся отсім, по мисли постанов §. 69 : 7 регуляміну руху п. к. австр. угор. залізниць і за дозволом п. к. министерства залізниць, речинець за-зглядно виладовуваня таких посылки, котрі сторони самі мають за-зглядно виладувати, на 6 годин денних, а рівночасно підвишав ся складове о 50 процент. Зарядженя сі входять в жите з днем 1. жовтня 1905.

— **Дрібні вісти.** Доцент політехніки у Львові, Роман Залозецкий, одержав титул надзвичайного професора. — Командантом корпусу в Перемислі став іменованій ген. Артур Пино Ф. Фріденталь. Дотеперішній коман-ген. Горзецкий перенесений в стан супочайку. — Президент вщш. кр. суду др. Тхоржинський повернув з відпустки і обняв урядованє. — Рада м. Черновець ухвалила поставити намятник німецькому поетови Шілерови і поручила его виконанє віденському різьбареви, Юрїєви Лейцерови. — До Відня прибуло 10 хинських кадєтів, абн вступити до австро-угорської шхоти для військового виобразованя. — В Городенці застрілив Жид. Берко, в приступі божевільства, жінку і трєс дїтей на смерть, другий трєс дїтей смертельно покалічив, а лише одна дитина утікла вївком перед кулями. — У Львові арештовано Івана Литвінського, властителя інформаційного бюро, за сироневірєнє злочиних у него кавцій. — Властитель дїбр Глецава і ш. в тернопільским повіті, Іван Городиський, продав село Стадницю жидівській спільці на парцеляцію.

Всячина.

— **Стан засівів і зборів** представляє ся після звіту министерства рільництва до половини вересня с. р. в загалі досить добре. Однак о східній Галичині і на Буковині, де від кількох тижнів не було цілком дощу, потерпіли збори і осінні засіви досить значно. В деяких охрєсностях згаданих країв засіви опізнили ся з причини безперервної посухи. Рїнак і кукурудза не удали ся. Сїно що до якості гарне, однак скількість его незначна. Бараболі також не дуже зародили в Галичині і на Буковині. Бураки досить гарні, але в деяких охрєсностях цілком не удали ся. Кошанє вже розпочало ся. Капуста не допсала. В других краях монархії стан засівів і зборів досить добрий.

— **Знижка опроцентованя гіпотечних позичок.** Дізнаємо ся, що на засіданю надзираючої ради Галицького Банку гіпотечного дня 25. вересня с. р. ухвалено знизити опроцентованє гіпотечних позичок, так, що від тепер при нових позичках, які має ся уділити, буде виносити опроценто-

ванє разом з уморєнем капіталу: при позичках на земські добра, почавши від квоти 200.000 К і вище, 4.86%, а при позичках на більші реальности у Львові, Кракові і Чернівцях 5.1%. Ухвалено також знизити відсотки прыволоки гіпотечних рат і підвишити курсє зачислюваня листів.

— **Зреформовані гімназії.** Так звані зреформовані гімназії, які введено в Німеччині в деяких містах, а в яких науку латинської і грецької мови обмежено значно і пересунено на пізнійші літа, так що ученики учать ся їх о половинну менше чим у нас, виказують дуже добрі висліди при іспитах зрілости. До сегорічної першої матури в такій гімназії в Карльсруге сідало 19 учеників; з них жаден ніякої класи не повтаряв, всі переходили свої студії нормально і поздавали іспит з добрим успіхом. Доси існують такі гімназії: в Франкфурті Goethe-Gymnasium (перший іспит зрілости відбудв ся в р. 1901; се взагалі перший заклад того роду і сюди удають ся всі визначні педагогі на студії і досліди); в Ганновері Leibniz-Gymnasium (I. матура в р. 1904), в Вроцлаві Heiligeist-Gymnasium (I. мат. в р. 1904), в Вроцлаві II-га подібна гімназія das königliche Friedrichs-Gymnasium (I. мат. в р. 1905.) і згадана на початку гімназія в Карльсруге. Разом числять Німеччина 5 таких закладів. Міністерії просвіти у всіх провінциях Німеччини интересують ся живо сами реформами і роблять точні досліди і є надія, що небавом повстане багато таких гімназій, приміненних до сучасних потреб і відносин.

— **Сьвідок битви під Чушімою.** Одиноким Європейцем, котрому японські власти дозволили бути сьвідком морської битви під Чушімою, є капітан англійської маринарки, Пакенгам. Він був тоді на адміральским кораблі «Мікаса» і весь хід тої страшної битви описав яко фаховий знаток та доручив сей звіт своїм властям. Коли про те дізнала ся редакція американського органу армії і маринарки, Army and Navy Journal, висловила надію, що реферат капітана Пакенгама буде оволошений. На то відповів англійський Naval and Military Record, що кап. Пакенгам заступав Англію, а не всі держави, тому его реферату не оголосить ся.

— **При сїаню в осени ярини** треба вибрати місця на шв отінені, а се тому: Як градка занадто сонїнна, се є виставлена на сонце, то на ній дуже скоро топить ся сніг, а знов через те молоденькі ростики підіймають ся в гору і обривають собі дуже часто корінці; одним словом земля на таких градках так розрушує ся, що витончені ростики дуже на тім терплять. Так само зле, як градки надто в тіни. Сніг на весні в таких місцях дуже пізно топить ся, а через те зимно добре дає ся в знаки молодим ростикам. Такі градки, що з них зібрано цибулю, капусту, горох, фасолю і т. д., але розуміє ся перекопані, (на ново їх гноїти не треба) можна дуже добре ужити під ярину. Засівати треба тепер такі заразчим рідшезасїяти, тим більша надія, що ростики витримують зиму. Як би знов наїсне зійшло за густо, то можна тоді градку сполоти так, щоби між одною ростиною а другою було віддалєне 5 до 6 см.; повитягані ростики можна пересадити на шпшу градку. Не можна забувати на те, що градки треба часто старанно поливати юхою з гною, але при тім уважати, що як за багато злити юхи, то для ярини не добре.

— **Зїзд танцерів.** В Лондоні відбудв ся недавно зїзд танцерів і танцерок, не тих, що приїждять погуляти на балі, але таких, що з танцю живють. На зїзді був попис в танцях, яких перерегуляно 30, між ними 4 польки, 4 мазурки, 8 вальсів, ріжні кадрилї, лянсієри і тн. Між зібраними були такі, що не пропустили ні одного танця, а єстатистики обчислили, що такий один танцер перерегуляв 7.380 тактів, зробив 2.234 рондів, 7.170 кроків, загалом перескакав 10 кілометрів дороги причім зробив 522 поклони.

Телеграми

з дня 28. вересня 1905.

Токіо. В місті величаво святковано день заключеня договору Японії з Англією.

Відень. Посол до парламенту, кс. Жічкар, Словенець з V. курії полудневої Стирії, помер ту вчера вечером.

Новий Йорк. Комура з прочими відпоручниками на мирову конференцію вїїздить з поворотом до Японії.

Рим. Російський амбасадор доручив італійському правительству урядове запрошенє на мировий зїзд в Газі. Правительство приняло запросини.

Париж. Порозумінє Франції з Німеччиною в марокканській справі належить уважати за дуже хосєнє для Франції, бо признано їй спеціальні права в Марокку.

